

ENDURSKOÐENDARÁÐ

Skýrsla um niðurstöður gæðaeftirlits 2018

Reykjavík 8. maí 2019

Skýrsla um niðurstöður gæðaeftirlits 2018

Almennt um gæðaeftirlit með störfum endurskoðenda.

Endurskoðendaráð starfar samkvæmt lögum nr. 79/2008 um endurskoðendur og er hlutverk þess að hafa eftirlit með því að endurskoðendur og endurskoðunarfyritæki ræki störf sín í samræmi við ákvæði laganna, siðareglur Félags löggiltra endurskoðenda og aðrar reglur sem taka til starfa endurskoðenda.

Gæðaeftirlit er mikilvægur hluti þess eftirlits sem endurskoðendaráði er ætlað að sinna sbr. VII. kafla laganna. Ráðið setur reglur um framkvæmd gæðaeftirlitsins og hefur eftirlit með því en framkvæmd þess er í höndum Félags löggiltra endurskoðenda (FLE) samkvæmt 13. gr. laganna.

Almennt skulu endurskoðendur og endurskoðunarfyritæki sæta gæðaeftirliti eigi sjaldnar en á sex ára fresti eins og segir í 1. mgr. 22. gr. laganna. Þó skulu endurskoðendur eða endurskoðunarfyritæki sem annast endurskoðun eininga tengdra almannahagsmunum (ETA) sæta gæðaeftirliti eigi sjaldnar en á þriggja ára fresti.

Af hálfu FLE hefur gæðanefnd félagsins umsjón með gæðaeftirlitinu. Gæðaeftirlitið annast sérstakir gæðaeftirlitsmenn sem endurskoðendaráð hefur samþykkt og skila þeir skýrslum að loknu gæðaeftirliti til gæðanefndar. Nefndin fer yfir hverja skýrslu og skilar þeim að lokum til endurskoðendaráðs ásamt greinargerð um eftirlitið. Endurskoðendaráð leggur eigið mat á niðurstöðu hverrar skýrslu og bregst við í samræmi við það. Samkvæmt 5. mgr. 22. gr. laganna skal endurskoðendaráð árlega birta upplýsingar um heildarniðurstöðu gæðaeftirlitsins.

Undirbúningur gæðaeftirlits

Líkt og fram kemur í 22. gr. laga um endurskoðendur beinist gæðaeftirlitið að endurskoðendum og endurskoðunarfyritækjum og er markmið þess að stuðla að því að við framkvæmd endurskoðunar sé fylgt góðri endurskoðunarvenju eins og hún er skilgreind í bráðabirgðaákvæði II. í lögnum.

Undirbúningur gæðaeftirlits 2018 hófst í byrjun árs 2018. Alls voru 100 endurskoðendur boðaðir í gæðaeftirlit.

Í bréfi endurskoðendaráðs til viðkomandi endurskoðenda var í fyrsta lagi óskað eftir upplýsingum um hvaða endurskoðunarverkefni viðkomandi áritaði vegna reikningsársins 2017. Var sérstaklega óskað eftir upplýsingum um það hvort að viðkomandi áritaði endurskoðunarverkefni fyrir einingar tengdar almannahagsmunum. Í öðru lagi var óskað eftir upplýsingum um hvort viðkomandi endurskoðandi myndi árita einhver endurskoðunarverkefni með öðrum endurskoðanda og ef svo væri var óskað eftir upplýsingum um nafn þess endurskoðanda og hvaða verkefni áætlanir stæðu til um að þeir árituðu í sameiningu. Ef endurskoðandi sem lenti úrtaki áritaði endurskoðunarverkefni með öðrum endurskoðanda leitaðist ráðið eftir því að framkvæma jafnframt gæðaeftirlit hjá þeim endurskoðanda. Var

viðkomandi endurskoðanda þá í framhaldinu sent boðunarbréf og gefið tækifæri á að gera athugasemdir við framkvæmdina. Engar athugasemdir bárust ráðinu vegna þessa. Nokkur fjöldi endurskoðenda, sem boðaðir voru í gæðaeftirlit, gerðu ekki ráð fyrir að árita endurskoðunarverkefni. og fallið var frá boðun eins endurskoðanda vegna sérstakra aðstæðna. Einn endurskoðandi neitaði að sæta gæðaeftirliti og var um ítrekað brot að ræða og lagði endurskoðendaráð því til við ráðherra að réttindi hans yrðu felld niður.

Endurskoðendaráð valdi þau endurskoðunarverkefni sem skoða átti og varð niðurstaðan sú að 51 endurskoðandi sætti gæðaeftirliti árið 2018 vegna reikningsársins 2017. Vegna sameiginlegrar áritunar voru þau verkefni sem framkvæmt var gæðaeftirlit á færri en endurskoðendurnir. Samtals voru skoðuð 31 verkefni.

Framkvæmd gæðaeftirlits

Þann 15. júní 2018 sendi endurskoðendaráð bréf til FLE þar sem óskað var eftir því að FLE framkvæmdi gæðaeftirlit hjá tilgreindum endurskoðendum og endurskoðunarfyrirtækjum. Þau verkefni sem skoða átti hjá hverjum og einum endurskoðanda voru jafnframt tilgreind.

FLE sendi í kjölfarið bréf til endurskoðendaráðs með lista yfir endurskoðendur sem höfðu lýst áhuga á að framkvæma gæðaeftirlitið. Endurskoðendaráð fór yfir upplýsingarnar sem bárust frá félaginu og var það niðurstaða ráðsins á fundi þann 17. ágúst 2018 að samþykkja alla þá sem óskuðu eftir því að vera gæðaeftirlitsmenn við framkvæmd gæðaeftirlits 2018. Endurskoðendaráð lagði það í hendur Félags löggiltra endurskoðenda að meta hvort þörf væri á að allir gæðaeftirlitsmenn framkvæmdu eftirlitið.

Þann 21. ágúst 2018 hélt gæðanefnd Félags löggiltra endurskoðenda í samstarfi við endurskoðendaráð námskeið fyrir gæðaeftirlitsmenn vegna gæðaeftirlits 2018 .

Gæðaeftirlitið skiptist í fimm megin hluta og var markmið eftirlitsins að ganga úr skugga um að endurskoðendur hlíti ákvæðum laga nr. 79/2008 um endurskoðendur. Fyrsti hlutinn sneri að því að kanna hvort endurskoðendur uppfylli skilyrði II. kafla laganna um réttindi endurskoðenda. Í öðrum hlutanum var tekið til skoðunar hvort formlegt gæðakerfi væri til staðar í endurskoðunarfyrirtæki, sbr. 4. mgr. 3. gr. laganna. Þriðji hluti gæðaeftirlitsins beindist síðan að því að kanna hvort endurskoðendur færu að bráðabirgðaákvæði II um góða endurskoðunarvenju við framkvæmd endurskoðunar samkvæmt 9. gr. laganna. Í fjórða hlutanum voru einingar tengdar almannahagsmunum sérstaklega skoðaðar. Fimmti hluti eftirlitsins beindist að aðgerðum gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka.

Gæðaeftirlitinu var beint að einstökum endurskoðendum, hvort sem þeir árituðu einir eða með öðrum. Af þeim endurskoðendum sem árituðu ársreikning vegna reikningsársins 2017 voru 31 endurskoðandi með ETA verkefni. Ekki var framkvæmt eftirlit hjá einum endurskoðanda vegna neitunar að sæta gæðaeftirliti. Endurskoðendaráð lítur það alvarlegum augum að endurskoðendur neiti að sæta lögbundnu gæðaeftirliti, enda er slíkt skýrt brot á 22. gr. laga um

endurskoðendur þar sem kveðið er á um það að endurskoðunarfyritækjum og endurskoðendum sé skylt að sæta gæðaeftirliti eigi sjaldnar en á sex ára fresti.

Gæðaeftirlitið hófst í september 2018 og lauk framkvæmd þess af hálfu Félags löggiltra endurskoðenda að mestu með skýrslu gæðanefndar félagsins til endurskoðendaráðs í desember 2018. Í skýrslu gæðanefndarinnar kom fram umsögn nefndarinnar um framkvæmd og niðurstöður gæðaeftirlits. Gæðanefnd starfaði samkvæmt reglum endurskoðendaráðs um framkvæmd gæðaeftirlits og eigin verklagsreglum sem gæðanefndin hefur sett um framkvæmd eftirlitsins. Nefndin fjallaði um skýrslur gæðaeftirlitsmanna eftir því sem þær bárust og setti fram ábendingar eða athugasemdir ef hún taldi ástæðu til. Starfsmaður endurskoðendaráðs sótti gæðaeftirlitsskýrslurnar á skrifstofu FLE, en skýrslur gæðaeftirlitsmanna ásamt umsögn eða athugasemdum, sem fram höfðu komið við gæðaeftirlitið, voru afhentar ráðinu með nafnleynd.

Við gæðaeftirlitið var stuðst við reglur nr. 712/2015, um framkvæmd gæðaeftirlits með störfum endurskoðenda. Gátlistarnir skiptast í fimm meginkafla, sem eru eftirfarandi:

- Gátlisti 1: Almennar upplýsingar
- Gátlisti 2: Innra gæðaeftirlitskerfi
- Gátlisti 3: Gæðaeftirlit vegna endurskoðunarverkefna
- Gátlisti 4: Einingar tengdar almannahagsmunum
- Gátlisti 5: Aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka

Í gátlistunum er vísað til ákvæða í lögum um endurskoðendur, ákvæða í alþjóðlegum endurskoðunarstaðli um gæðakerfi (ISQC 1), ákvæða í lögum um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka, ákvæða í almennum endurskoðunarstöðlum (ISA), er talið hefur verið að feli í sér góða endurskoðunarvenju. Við gæðaeftirlitið var tekið tillit til stærðar og umfangs endurskoðunarverkefna og við það miðað að skráning og öflun endurskoðunargagna væri í samræmi við tilmæli ISA staðlanna og nægilegur rökstuðningur væri fyrir því álitni endurskoðandans sem fram kemur í áritun hans á endurskoðaðan ársreikning. Jafnframt hefur gæðaeftirlitið þann tilgang að miðla gagnlegum ábendingum til þeirra sem sæta gæðaeftirliti. Eðli máls samkvæmt gildir það verklag við gæðaeftirlit að byggja verður á skráningu endurskoðunar í því verkefni sem er til skoðunar hverju sinni. Skráning, öflun og varðveisla endurskoðunargagna hefur alltaf verið mikilvægur þáttur endurskoðunar bæði fyrir og eftir gildistöku nágildandi laga um endurskoðendur.

Ef eftirlit samkvæmt gátlista 1 og 2 hafði verið framkvæmt á síðustu tveimur árum hjá viðkomandi endurskoðunarfyritæki var aðeins framkvæmt eftirlit á grundvelli gátlista 3, 4 og 5.

Niðurstaða gæðaeftirlitsins

Endurskoðendaráð fór yfir skýrslur gæðaeftirlitsmanna jafn óðum og þær bárust frá Félagi löggiltra endurskoðenda og tók afstöðu til frekari meðferðar, sem felst helst í einhverju af eftirfarandi:

- Ef ekki hafa komið í ljós annmarkar er málinu lokið án frekari afskipta. Endurskoðendaráð getur þó óskað eftir frekari upplýsingum og gögnum ef þurfa þykir til að komast að niðurstöðu.
- Ef óverulegir annmarkar hafa komið í ljós skal veita endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtæki sem í hlut á hæfilegan frest til að bæta úr þeim sbr. 1. mgr. 17. gr. laga um endurskoðendur. Endurskoðendaráð metur í hverju tilviki fyrir sig hvort þörf sé á endurteknu eftirliti eða hvort málinu er lokið með tilmælum um breytta starfshætti í framtíðinni.
- Telji endurskoðendaráð sýnt að endurskoðandi hafi í störfum sínum brotið gegn lögum um endurskoðendur svo að ekki verði við unað skal endurskoðendaráð í rökstuddu álit veita viðkomandi aðila áminningu eða leggja til við ráðherra að réttindi endurskoðandans verði felld niður, sbr. 2. mgr. 17. gr. laga um endurskoðendur. Áður en endurskoðendaráð tekur ákvörðun er endurskoðendum veittur andmælaréttur samkvæmt 13. gr. stjórnslulaga nr. 37/1993.

Niðurstöður gæðaeftirlits 2018

<i>Endurskoðendur sem sættu eftirliti (ekki ETA verkefni)</i>	21	
Engar athugasemdir eða ábendingar	1	
Einungis athugasemdir	0	Færri en 4 athugasemdir
Einungis ábendingar	9	Færri en 4 ábendingar
Athugasemdir og ábendingar	10	Allir með færri en 5 athugasemdir
Áminning vegna niðurstöðu í gæðaeftirliti	0	
Neita að sæta eftirliti	1	
<i>Endurskoðendur með ETA verkefni</i>	31	
Einungis athugasemdir	1	
Engar athugasemdir eða ábendingar	4	
Einungis ábendingar	16	Færri en 5 ábendingar
Athugasemdir og ábendingar	9	Allir með 3 eða færri athugasemdir
Athugasemdir, ábendingar og endurtekið eftirlit	1	
Samtals alls	52	

Niðurstöður gæðaeftirlits 2018 eftir gátlistum

- Gátlisti 1 – almennar upplýsingar
 - Athugasemdir/ábendingar hjá 4 aðilum.
- Gátlisti 2 – innra gæðaeftirlitskerfi
 - Athugasemdir/ábendingar hjá 1 aðila.
- Gátlisti 3 – framkvæmd endurskoðunar
 - Athugasemdir/ábendingar hjá 41 aðila.
- Gátlisti 4 – einingar tengdar almannahagsmunum
 - Athugasemdir/ábendingar hjá 4 aðilum.
- Gátlisti 5 – aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka
 - Athugasemdir/ábendingar hjá 9 aðilum.

Samanburður á niðurstöðum gæðaeftirlits 2017 og 2018

Í gæðaeftirliti 2018 voru fimm endurskoðendur eða 9,8% sem fengu hvorki ábendingar né athugasemdir en í gæðaeftirlit 2017 voru tveir endurskoðendur eða 8,7% sem fengu hvorki ábendingar né athugasemdir. Eingöngu voru gerðar ábendingar hjá 49% af þeim endurskoðendum sem sættu gæðaeftirliti, samanborið við 13% árið 2017 og 31% árið 2016.

Þá voru 39% þeirra sem sættu eftirliti 2018 með frá einni til fjögurra athugasemda. Árið 2017 var hlutfallið 65% og 53% árið 2016.

Enginn þeirra sem sættu gæðaeftirliti og voru með fimm eða fleiri athugasemdir árið 2018 samanborið við 13% árið 2017. Í gæðaeftirliti 2018 var einum endurskoðanda gert að sæta endurteknu gæðaeftirliti vegna fjölda alvarlega athugasemda og sætir sá endurskoðandi endurteknu eftirliti árið 2019.

Loks var gerð ein tillaga um að felld yrðu niður réttindi endurskoðanda þar sem hann neitaði að sæta gæðaeftirliti og um ítrekað brot var að ræða. Árið 2017 veitti endurskoðendaráð tveimur endurskoðendum áminningu fyrir neitun á að sæta gæðaeftirliti. Árin 2015 og 2016 veitti endurskoðendaráð í hvort skipti einum endurskoðanda áminningu vegna fjölda athugasemda sem fram komu.

Þegar niðurstöður gæðaeftirlits 2018 eru bornar saman við niðurstöður eftirlits 2017 og 2016 þá vekur athygli að einum endurskoðanda í gæðaeftirliti 2018 var gert að sæta endurteknu gæðaeftirliti samanborið við þrjá endurskoðanda árið 2017.

Athugasemdir og ábendingar í gæðaeftirlit 2018 sneru að mörgu leyti að sömu atriðum og áður og ber þar helst að nefna:

- Greiningaraðgerðir á öllum stigum endurskoðunar.
- Áhættumat og sviksemisgreiningu, þar á meðal mat á rekstrarhæfi.
- Aðgerðir vegna hættu á að stjórnendur fari fram hjá innra eftirliti.
- Endurskoðun tekna.
- Skilgreiningar á tengdum aðilum, mat á áhættu vegna þeirra og framsetning í skýringum.
- Lok endurskoðunar, þar á meðal yfirferð á uppgjors- og lokafærslum.
- Mat á óhæði og vinnu sérfræðinga.
- Framsetning, orðalag og undirritanir á ráðningarbréf og staðfestingarbréf.

Sú athugasemd/ábending sem oftast kom vegna nýs gátlista 5 var sú að ekki var framkvæmd könnun á áreiðanleika viðskiptamanns.

Í mörgum tilvikum benti endurskoðendaráð jafnframt á að ráðningarbréf tilgreindu ekki tilvísun í áætlað form áritunar ásamt umfjöllun um að áritun geti orðið önnur en vænst er, líkt og krafist er samkvæmt ISA 210.10, lið e. Þá gerði endurskoðendaráð jafnframt allnokkrar athugasemdir við frágang og varðveislu lokaútgáfu endurskoðunargagna, sbr. ISA 230.14. Framangreind atriði höfðu ekki verið skoðuð sérstaklega í gæðaeftirliti fyrir en í gæðaeftirlitinu 2015.

Undirbúningur er hafinn hjá endurskoðendaráði fyrir gæðaeftirlit 2019 en gert er ráð fyrir því að eftirlitið hefjist í september eða október 2019.

Endurskoðendaráði, 8. maí 2019.

Áslaug Árnadóttir

Hildur Árnadóttir

Jóhann Unnsteinsson

Pálína Árnadóttir

Þórður Reynisson